

Belevingsroute

Doorstromen en tegenhouden

'Het water is mijn vriend en vijand tegelijk. Ik bewonder de krachtige zee, maar weet ook hoe gevaarlijk en verwoestend ze kan zijn. Daarom strijd ik tegen het water. Iedere dag opnieuw. Het waterschap maakt stevige dijken en plaatst krachtige gemalen. Allemaal om ervoor te zorgen dat we hier droge voeten houden.'

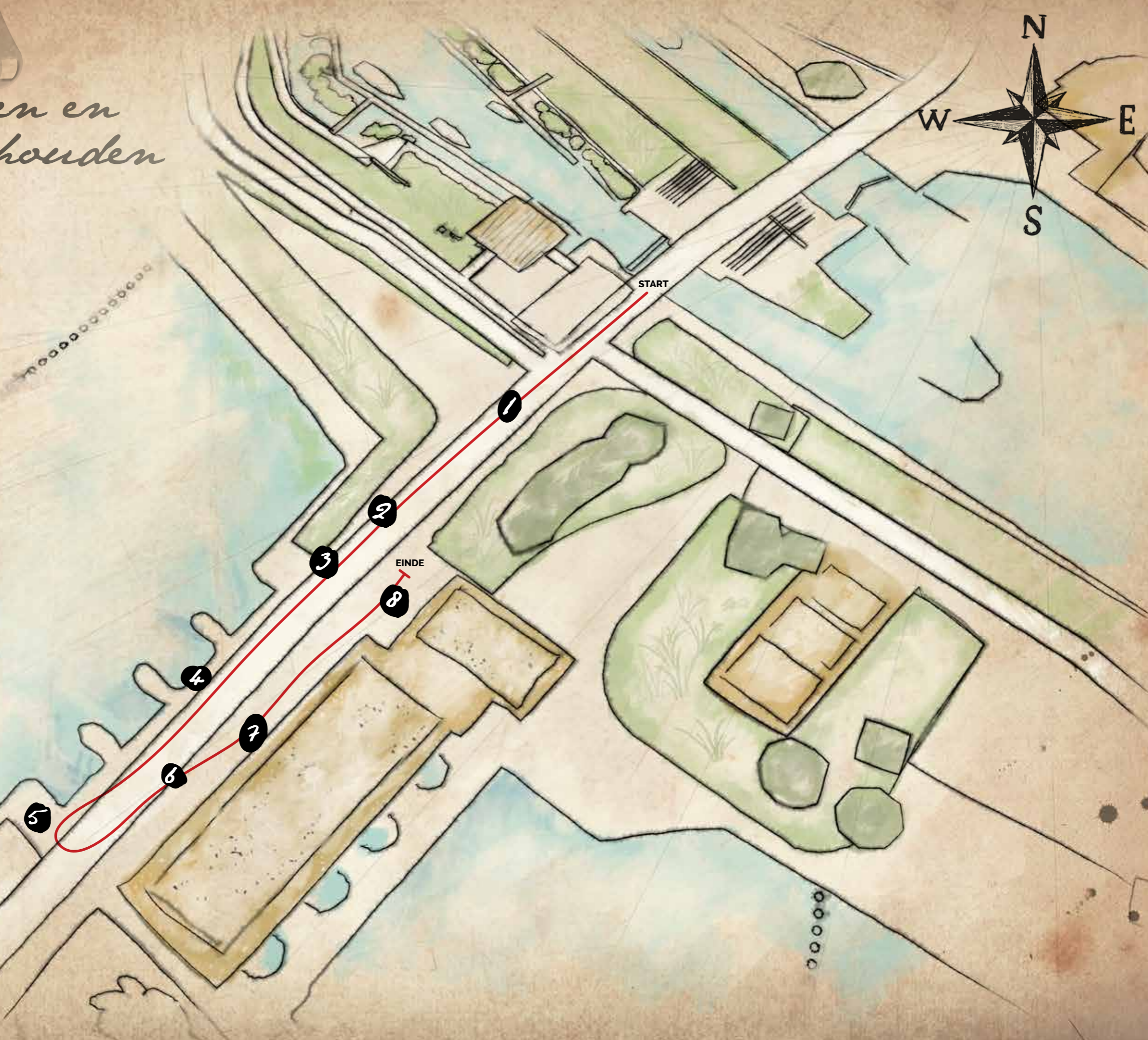
In mijn tijd ging dat er anders aan toe dan vandaag de dag. Afvalwater werd overal geloosd en kwam in Friese binnenwateren en de Zuiderzee terecht. Vissen werden in een gemaal simpelweg vermalen en polders stonden regelmatig onder water. Nu is dat ondenkbaar.

Het waterschap van nu waakt continu over de kwaliteit van ons Friese water, houdt het water op peil en zuivert afvalwater via rioolwaterzuiveringsinstallaties. Vissen vinden niet meer een wrede dood in het gemaal, maar kunnen veilig doorstromen.

Friesland en water zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Benieuwd hoe wij ten strijde trekken tegen het water? Loop dan met me mee. Ik vertel je het verhaal van het water. Het verhaal van doorstromen en tegenhouden.'

Hylke Camminga,
Dijkgraaf van het waterschap

ONTDEK OOK DE ANDERE BELEVINGSROUTES:

DOORSTROMEN EN TEGENHOUDEN

1 J.L. Hooglandgemaal

Eén van de taken van Wetterskip Fryslân is het op peil houden van het Friese water. Dat betekent dat ze ingrijpt bij te veel, maar ook bij te weinig water. Het waterpeil wordt geregeld via gemalen, sluisen en stuwen. Is er een tekort aan water, dan wordt er extra water binnen gelaten. Een overschot wordt afgevoerd via spuisluisen en gemalen. Fryslân beschikt over belangrijke gemalen: het Woudagemaal bij Lemmer en het Hooglandgemaal in Stavoren. Het Hooglandgemaal is het grootste gemaal van Fryslân.

2 Het tweede Friese gemaal

Aanvankelijk was het Woudagemaal bij Lemmer het enige gemaal in Fryslân. Na de Tweede Wereldoorlog werd al eens gesproken over de bouw van een tweede gemaal, maar pas na ernstige overstromingen in 1948 en 1951 werd besloten om in Stavoren een gemaal te bouwen. In 1967 werd het J.L. Hooglandgemaal geopend. Sindsdien is het Hooglandgemaal het eerste gemaal dat wordt aangezet als de waterstand te hoog wordt. Pas bij extreem hoge waterstanden wordt het Woudagemaal ingeschakeld.

3 Een bijzonder ontwerp

Architect Piet de Vries werd ingeschakeld om te adviseren over het ontwerp van het nieuwe gemaal. De Vries maakte verschillende ontwerpen. Uiteindelijk werd gekozen voor een ontwerp met een gebogen daklijn. De architect wilde hiermee het gemaal duidelijk laten afwijken van de horizontale lijnen van de dijk, de zee en het landschap. Het gebouw is daardoor al van ver te zien: vaar je op het IJsselmeer en wil je weten waar Stavoren ligt, dan hoef je alleen maar het Hooglandgemaal te zoeken.

4 Uitstroomkokers

Onder de grond liggen de uitstroomkokers. Via deze kokers gaat het water dat het gemaal verwerkt, naar het IJsselmeer. Elke koker heeft zes terugslagkleppen. Met deze kleppen kunnen de pompen vacuüm gezogen worden, zodat het water niet terugloopt de Friese boezem in.

5 Gedenkplaat Tweede Wereldoorlog

In de Tweede Wereldoorlog stortte er een Halifax bommenwerper neer in het IJsselmeer. Kijk op de gedenkplaat om te ontdekken wat er daarna gebeurde.

6 Noodschuiven tegen noodweer

Onder deze luiken zitten de noodschuiven. Deze worden dichtgeschoven als de terugslagkleppen het niet doen, of als het water door noodweer erg hoog staat. Het gemaal is namelijk ook een waterkering, en moet dus net zo sterk zijn als een dijk. Als de noodschuiven gesloten zijn, is de kering helemaal dicht en kan er geen water meer doorheen.

7 Pompunits

Door de ramen van het hoofdgebouw zie je de vier pompunits staan. Het blauwe pomphuis, de beige vertragingkast en de gele elektromotor van wel 500 kilowatt. De grijze kasten zorgen voor de elektriciteit. De pompen kunnen samen wel 7200 kubieke meter water per minuut verwerken. Dat is net zoveel water als er in de hele hal past!

8 Landverslinders

Bij de hoofdingang staat een plaquette van een waterwolf, het symbool van het water als 'landverslinders'. De plaquette dient als gedenkteken voor de talloze stormvloed die Stavoren door de eeuwen heen heeft doorstaan.